

Badania naukowe: od uniwersytetu po przychodnię

Klastry trafiły pod strzechy

Zgodnie z klasyczną definicją klastry to geograficzne skupisko wzajemnie powiązanych firm, wyspecjalizowanych dostawców, jednostek świadczących usługi, firm działających w pokrewnych sektorach i związanych z nimi instytucji (np. jednostek naukowo-badawczych, samorządów, organizacji NGO), konkurujących ze sobą, ale i współpracujących.

Siła klastra osiągnięta jest dzięki tzw. masie krytycznej, kiedy przy odpowiedniej liczbie i rodzajach podmiotów uczestnicy klastra są w stanie osiągnąć znacznie więcej, niż gdyby działali na własną rękę.

Podział rynku

Klastry pozwalają swoim uczestnikom na wymianę wiedzy i doświadczeń. Wiele przedsiębiorstw dawno doszło do wniosku, że lepiej jest się podzielić rynkiem danej branży niż nieustannie próbować zagarnąć całość i skupiać się na walce konkurencyjnej. Podobnie w opiece zdrowotnej, nie zawsze warto utrzymywać w każdym powiecie dany oddział szpitalny, bo bardziej opłacalne może być podzielenie się lokalnym rynkiem. Nie zawsze warto konkurować o kontrakt z monopolistycznym płatnikiem w mocno wysyczonej podażowo specjalności, bo w ten sposób zaniża się cenę.

Udoskonalenie produktów i odkrycie nowych, lepszych rozwiązań jest możliwe bardziej wtedy, gdy połączy się wysiłki kilku przedsiębiorstw, niż gdyby każde z nich próbowało dokonać tego samodzielnie. W tym celu powołuje się wspólne projekty innowacyj-

ne i wspólnie korzysta się z centrów badawczych. Do klastra dobiera się jako partnerów jednostki naukowo-badawcze, które są w stanie wykonać dla przedsiębiorców studia wykonalności we wczesnej fazie projektu, badania techniczne w trakcie jego realizacji czy przeprowadzić badania ewaluacyjne po zakończeniu projektu. Włącza się także jednostki publiczne, które mogą stanowić wsparcie lobbystyczne i finansowe przedsiębiorstw. W ten sposób można udoskonalać produkty i usługi medyczne lub opracowywać nowe rozwiązania, które okażą się bardziej efektywne lub mniej kosztowne. Optymalizacja kosztów w branży medycznej to także możliwość zakupów grupowych czy wspólne korzystanie z pracowni diagnostycznych, kuchni lub pralni. Wokół klastra zawsze będą się gromadzić wyspecjalizowani dostawcy, przygotowujący ofertę dla konkretnej grupy odbiorców, w cenie korzystniejszej niż dla odbiorców indywidualnych.

Dla mniejszych przedsiębiorstw klastry to także okazja do zdobycia informacji na temat trendów na rynku i potrzeb klientów oraz możliwość uczenia się od innych. Klastry skupione geograficznie dzięki inno-

wacyjności płynącej z połączenia nauki i biznesu mogą budować siłę danego landu lub gminy, często nazywaną specjalizacją regionu. Duże klastry ogólnokrajowe są w stanie promować i eksportować swoje produkty i usługi za granicę, a także uczestniczą w procesie politycznym i legislacyjnym w danym sektorze gospodarki. Bez powiązań klastrowych samodzielne przedsiębiorstwa nigdy nie byłyby w stanie osiągnąć tak wiele.

Koło zamachowe

W krajach wysoko rozwiniętych klastry funkcjonują we wszystkich gałęziach gospodarki i stanowią jej siłę napędową. Wśród najbardziej znanych przykładów wymienia się Dolinę Krzemową (półprzewodniki i technologie informatyczne), francuską Lombardię (przemysł teleinformatyczny i chemiczny) czy brytyjskie Cambridge (biotechnologie, przemysł komputerowy i informatyczny). Nie inaczej jest w medycynie i opiece zdrowotnej. W Niemczech klaster Berlina i Brandenburgii (innoBB) szczyty koncentracją 280 przedsiębiorstw inżynierii medycznej, 215 firmami biotechnologicznymi i 30 farmaceutycznymi oraz zatrudnieniem 350 tys. osób w sektorze opieki zdrowotnej, co stanowi 12,5 proc. zatrudnienia regionu, który generuje PKB brutto w wysokości 16 mld euro rocznie. Polityka konsolidacji małych i średnich przedsiębiorstw w medycznych klastrach regionalnych w Szwajcarii doprowadziła ten kraj do roli lidera w branży technologii medycznych. W 2014 r. średni roczny wzrost sprzedaży firm z branży technologii medycznych wyniósł 9,7 proc., przy czym wśród dużych przedsiębiorstw 4,4 proc., a wśród małych i średnich 15,7 proc. W USA dzięki formule klastrowej w zakresie współpracy dostawców, nabywców i ubezpieczycieli zrodziły się pierwsze formy opieki koordynowanej. Dziś typowym przykładem w tym zakresie są organizacje podtrzymujące zdrowie (Network HMO) lub stowarzyszenia niezależnych praktyk (IPA HMO). W takich krajach jak Chorwacja działają klastry turystyki medycznej zrzeszające kilkuset członków, które oferują zagranicznemu pacjentowi nie tylko leczenie, lecz także kompleksową obsługę w trakcie pobytu w zakresie transportu, usług hotelowych i turystycznych.

Polityka Polski

Polskim klastrów daleko do osiągnięć na skalę międzynarodową, choć ich liczba w ostatnich latach wyraźnie się zwiększyła. W bazie prowadzonej przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości znajduje się 12 klastrów o profilu medycznym, a wyniki przeszukiwania zasobów internetu wskazują, że jest ich co najmniej 40. Jednym z najprężniej rozwijających się jest Polski Innowacyjny Klaster Medyczny PIKMED. Podstawowym celem jego działalności jest tworzenie sieci współpracy umożliwiającej efektywne połączenie i wykorzystanie potencjału rozwojowego osób, podmiotów medycznych,

„Udoskonalenie produktów i odkrycie nowych, lepszych rozwiązań jest łatwiejsze, gdy połączy się wysiłki kilku przedsiębiorstw, niż gdyby każde z nich próbowało dokonać tego samodzielnie”

przedsiębiorstw, uczelni, jednostek naukowo-badawczych, jednostek samorządu terytorialnego oraz instytucji otoczenia biznesu w obszarze medycyny, ochrony zdrowia i nowoczesnych technologii w branży medycznej. PIKMED zrzesza 6 uczelni i jednostek naukowo-badawczych, 40 podmiotów wykonujących działalność leczniczą, 4 podmioty otoczenia biznesu i 2 organizacje pozarządowe. Funkcjonuje jako dobrowolne, samodzielne i wspólne przedsięwzięcie stron – uczestników klastra PIKMED – związanych ze sobą umowami cywilnoprawnymi. Klaster nie ma osobowości prawnej, ale nadzór nad nim sprawuje operator działający w formie spółki z o.o. Szczegółowe zadania merytoryczne klastra

„Wśród najbardziej znanych klastrów geograficznych wymienia się Dolinę Krzemową, francuską Lombardię i brytyjski Cambridge”

realizowane są w dziesięciu centrach kompetencyjnych. Innowacyjność klastra wyrażona jest w tematyce realizowanej przez centra kompetencyjne, np. kompleksowa opieka zdrowotna, telemedycyna czy embrioscopia.

Trudno się ludzić, że klastry medyczne w Polsce z roku na rok staną się dolinami krzemowymi. Należy jednak oczekiwać, że spośród dziesiątek tych, które jedynie organizują konferencje, szkolenia i wjazdy studyjne, wyłonią się takie, które wygenerują innowacyjne produkty i usługi medyczne. Właśnie na ten cel przeznaczone są miliardy euro w perspektywie 2014–2020 w ramach tzw. polityki klastrowej Unii Europejskiej. Warto dobrze wydać te pieniądze, by udowodnić, że opieka zdrowotna nie musi być postrzegana jako „służba zdrowia” będąca jedynie nieproduktywną gałęzią gospodarki.

Bartosz Pędziński

Autor jest dyrektorem ds. medycznych Centrum Diagnostyczno-Leczniczego Łomżyńskiego Centrum Medycznego.